

Umělecké dílo jako znak

Několik pojmů ze sémiotiky

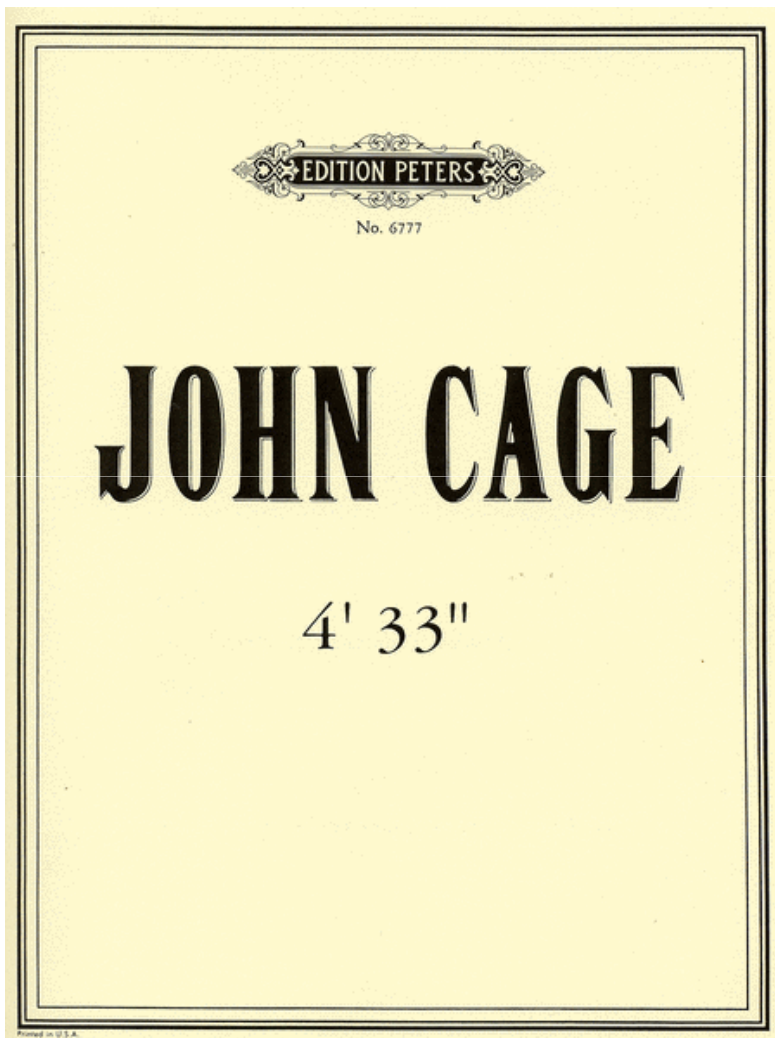
Úvod do uměnovědných studií

Malé opakování... Umělecké dílo...

- ▶ 1537 vydal Nicolaus Listenius traktát *Musica*
  - ▶ opus perfectum et absolutum (dokonalé, uzavřené dílo)
  - ▶ písemná fixace skladatelem (notové písmo)
  - ▶ přetrvává po smrti skladatele

UZAVŘENOST – FIXACE - TRVÁNÍ

I
TACET

II
TACET

III
TACET

NOTE: The title of this work is the total length in minutes and seconds of its performance. At Woodstock, N.Y., August 29, 1952, the title was 4' 33" and the three parts were 33", 2' 40", and 1' 20". It was performed by David Tudor, pianist, who indicated the beginnings of parts by closing, the endings by opening, the keyboard lid. However, the work may be performed by an instrumentalist or combination of instrumentalists and last any length of time.

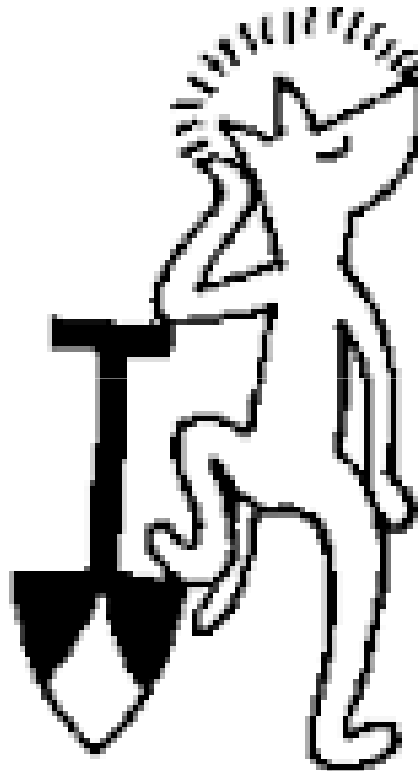
FOR IRWIN KREMEN

JOHN CAGE

Copyright © 1960 by Henmar Press Inc., 373 Park Avenue South,
New York, N.Y. 10016, U.S.A.

Co to je?

Co je to znak?

- ▶ Scholastika: „něco,“ co zastupuje něco jiného
- ▶ (sv. Augustin): „něco,“ co kromě svého působení na (naše) smysly působí i na (naši) mysl [ukazující na něco mimo sebe]
- ▶ (Mukařovský): Znak je smyslovou realitou, jež se vztahuje k jiné realitě, kterou má vyvolávat
  - ▶ Mukařovský: Umělecké dílo jako znak, 2008.
- ▶ Znak = uspořádaná dvojice
  - ▶ označujícího (I) a označovaného (Y)
  - ▶ Znak = (I, Y)

???

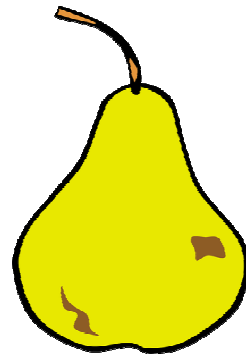

Typologie znaků (Ch. Peirce)

▶ Ikon

Haf haf! <šťěkot>

Typologie znaků (Ch. Peirce)

▶ Index

Kouř

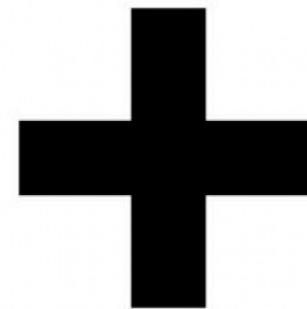
Zvýšená teplota

Haf haf! <pes>

Typologie znaků (Ch. Peirce)

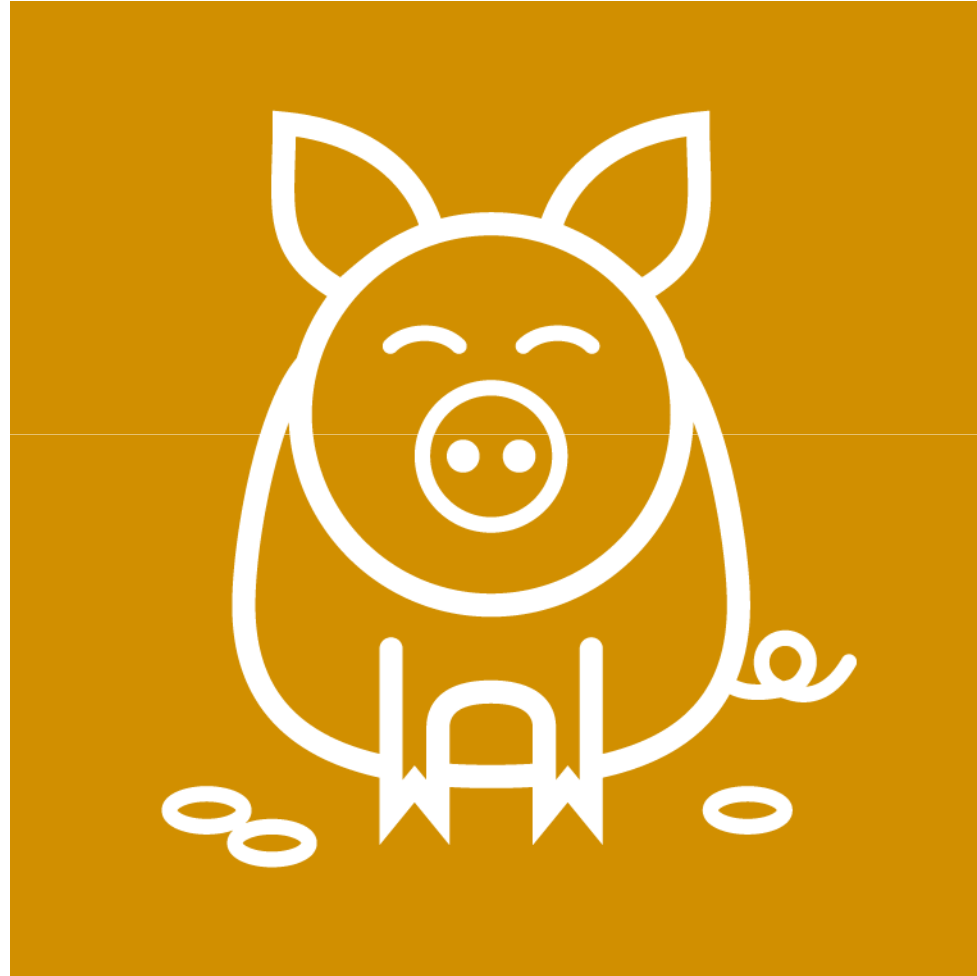

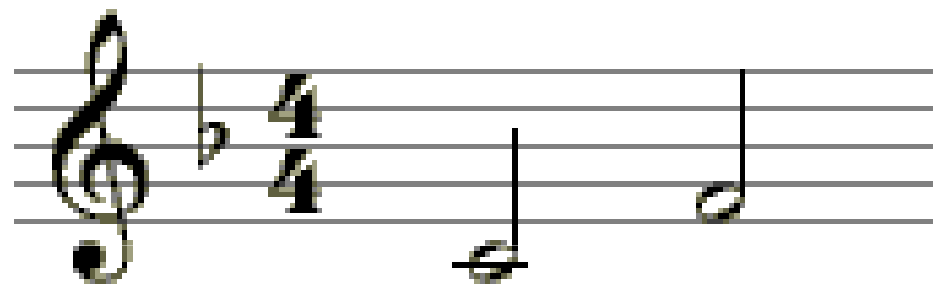
- ▶ Symbol

---

a

Ho - fi!

Trocha historie

- ▶ Křesťanství a Starý zákon

- ▶ Interpretace Bible
  - ▶ Alexandrijská škola – Origenes
    - ▶ alegorická interpretace
    - ▶ 3 smysly Písma: doslovný, etický (duševní) a duchovní
  - ▶ Antiochijská škola – Theodor z Mopsuestie
    - ▶ „doslovná“ interpretace
    - ▶ význam kontextu a historie
    - ▶ duchovní smysl textu (theoria)

- ▶ Spor o univerzálie

Věda o znacích

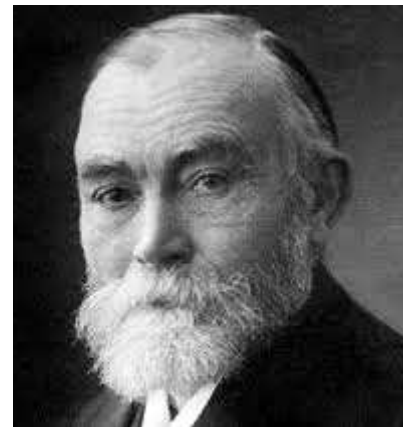
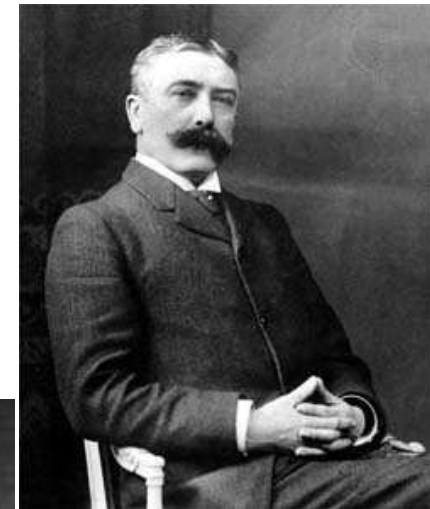

- ▶ **Charles William Morris (1901-1979)**
  - ▶ Sémiotika – věda o znacích
  - ▶ σημειον – znak, označení

- ▶ **3 dimenze vědy o znacích**
  - ▶ Sémantika
  - ▶ Syntaktika
  - ▶ Pragmatika

Trocha teorie

- ▶ Charles Sanders Peirce
  - ▶ (1839 – 1914), USA
- ▶ Ferdinand de Saussure
  - ▶ (1857 – 1913), Švýcarsko
- ▶ Gottlob Frege
  - ▶ (1848 – 1925), Německo

Dyadické pojetí znaku

- ▶ Scholastika
- ▶ Ferdinand de Saussure
  - ▶ Kurz obecné lingvistiky
  - ▶ Jazyk jako autonomní systém
  - ▶ Označující - Označované

Dyadické pojetí znaku

- ▶ Vehikulum

KVĚTINA

- ▶ Extenze

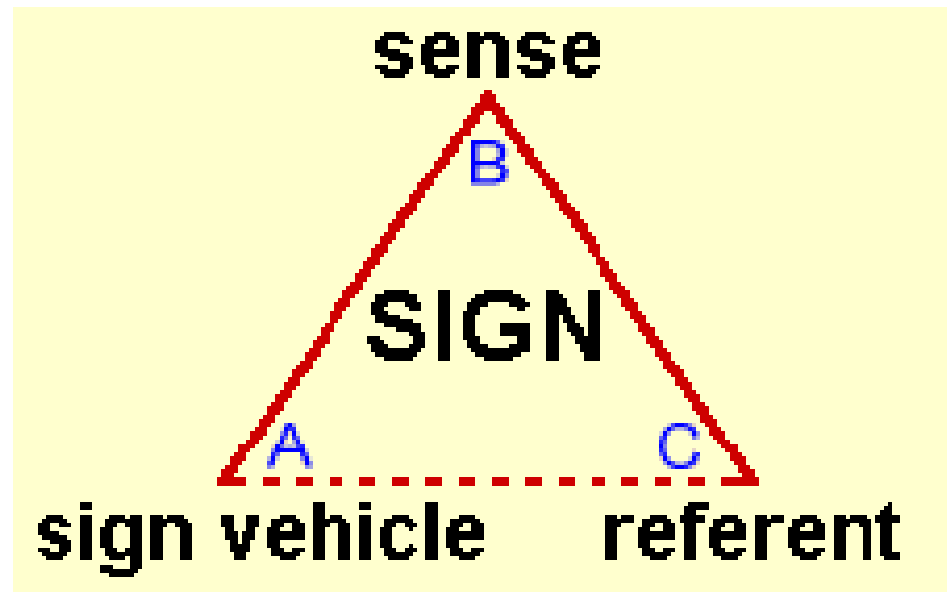
.....

- ▶ Radikální nominalismus

Triadické pojetí znaku

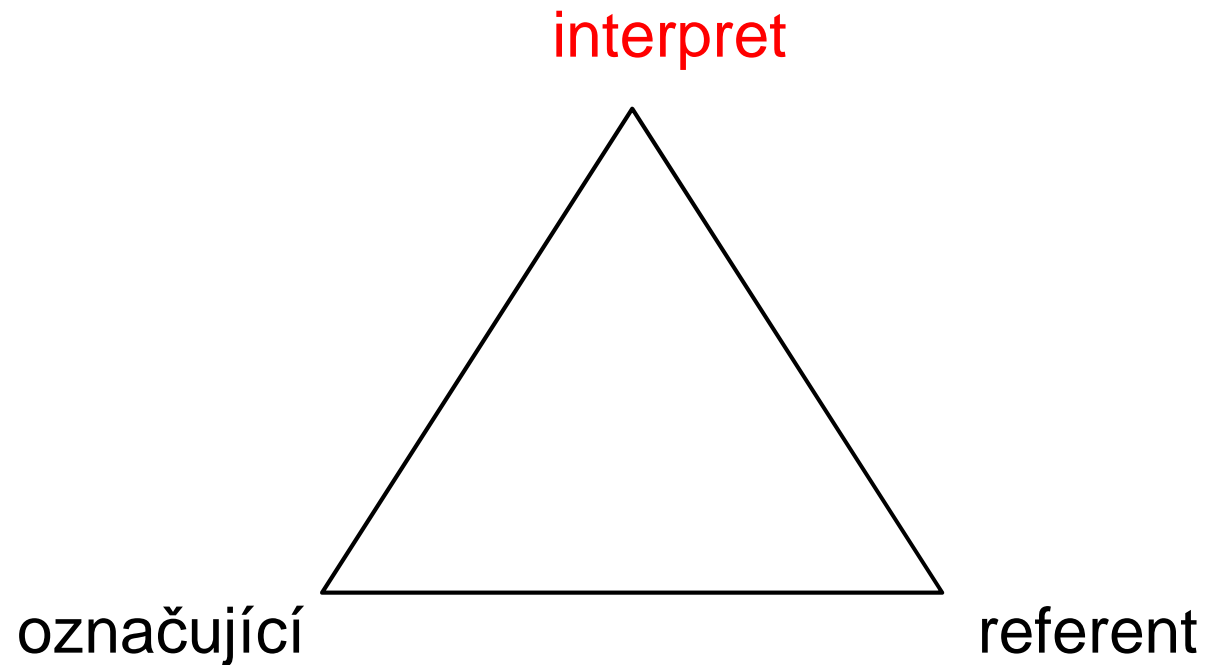

- ▶ Richards-Ogdenův trojúhelník

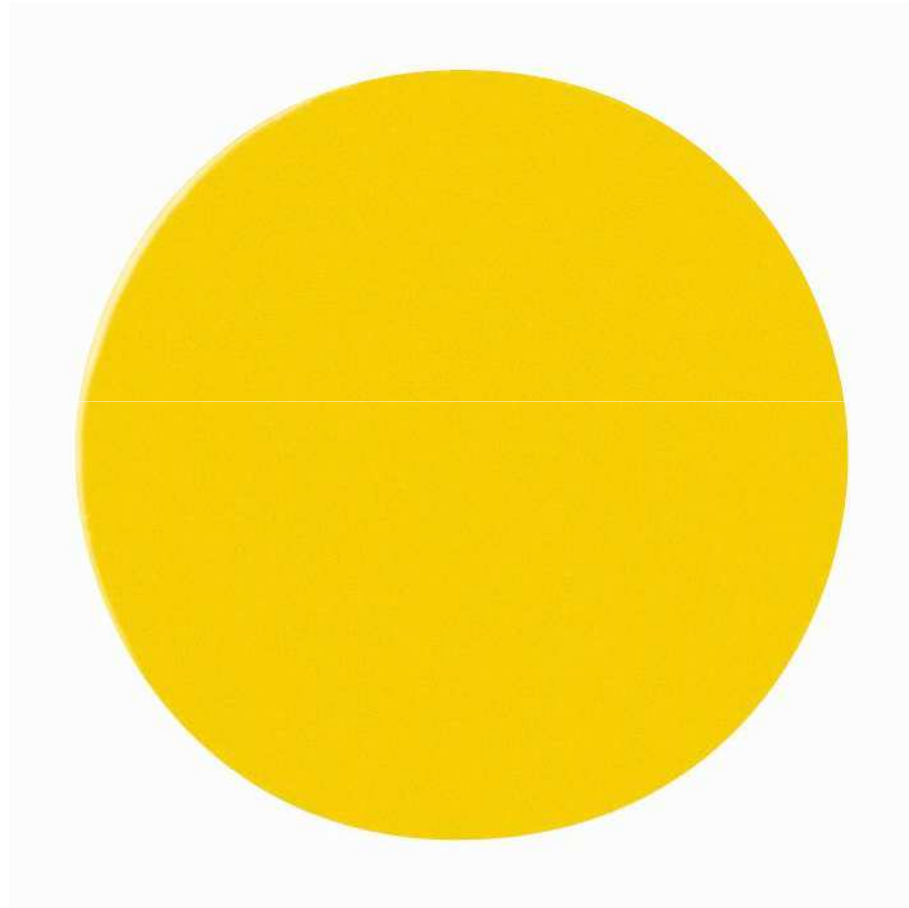

Pojetí znaku - PEIRCE

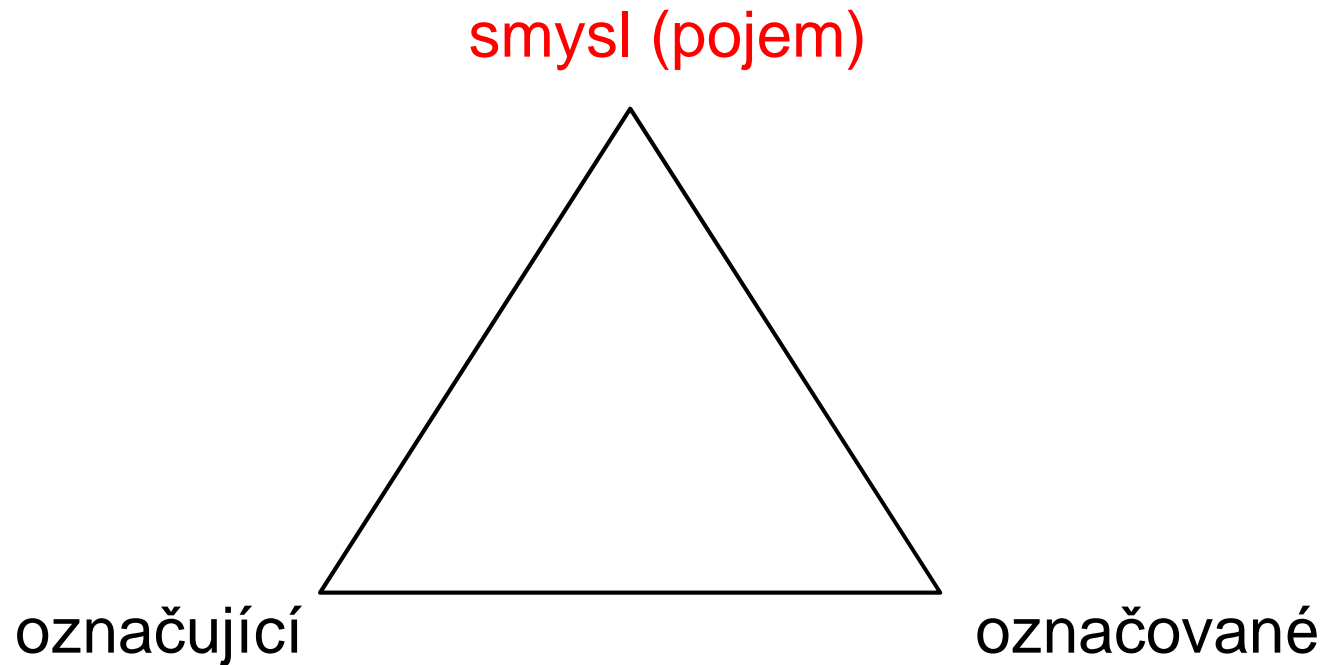

- ▶ význam se konstituuje v hlavě interpreta
- ▶ ...vzhledem k interpretovi
- ▶ „subjektivita“

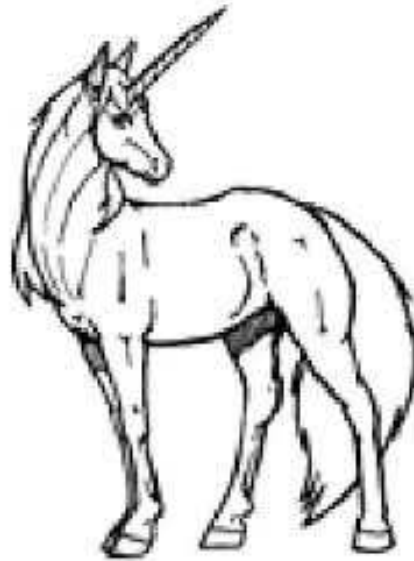
Pojetí znaku - FREGE

- ▶ smysl – objektivní význam
- ▶ realismus
- ▶ „platónské ideje“

-
- ▶ Jednorožec „je bájný tvor, který je obvykle zobrazován v podobě koně či antilopy s nápadným, dlouhým a šroubovitě krouceným rohem. Od křesťanského středověku je považován za symbol síly, čistoty a panenství.“

Reprezentace

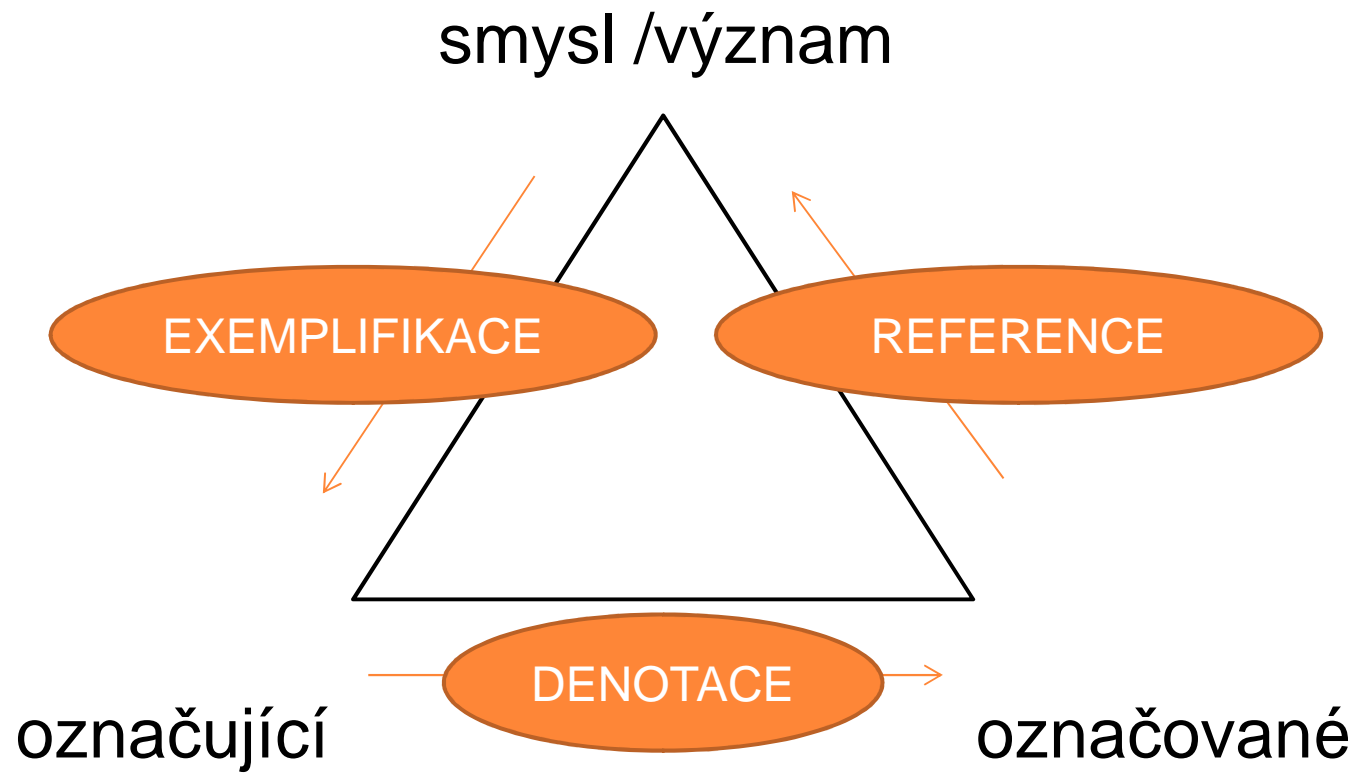

René François Ghislain Magritte (1898 – 1967)

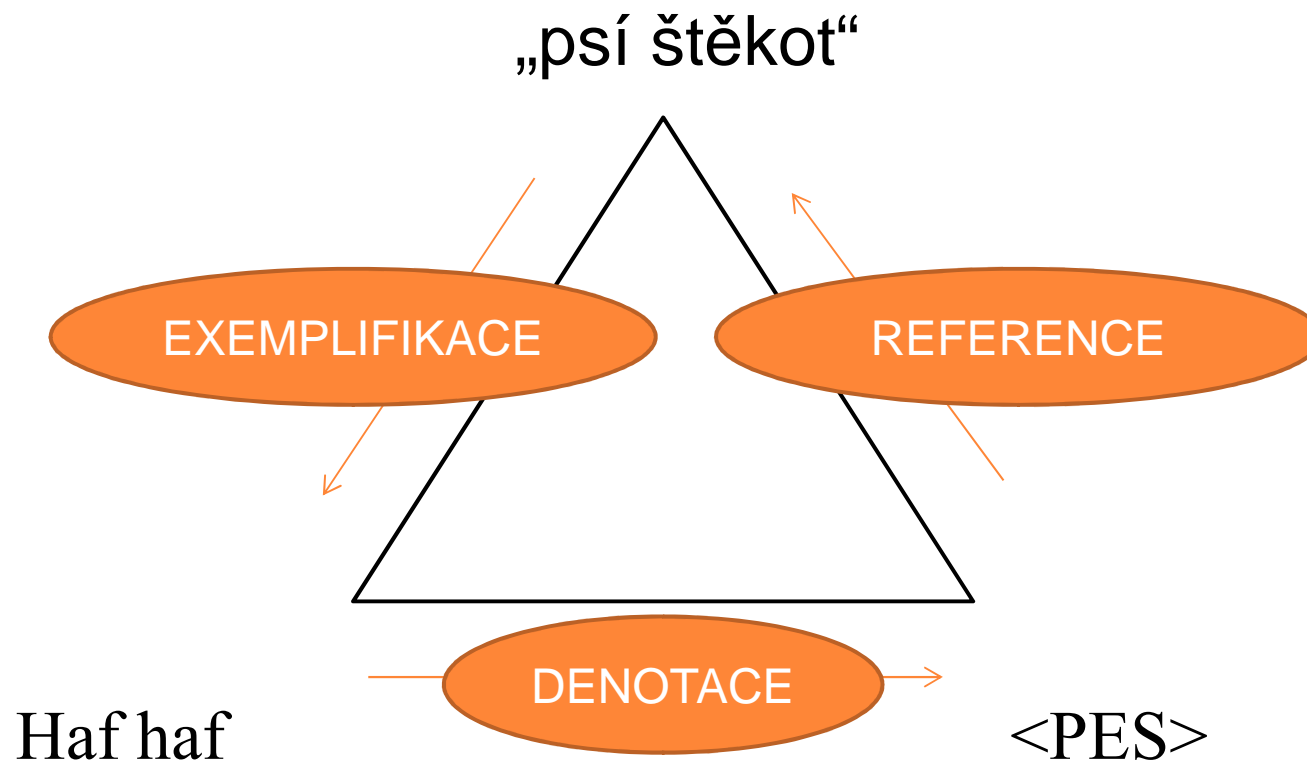
Reprezentace

Reprezentace

Umělecké dílo jako znak

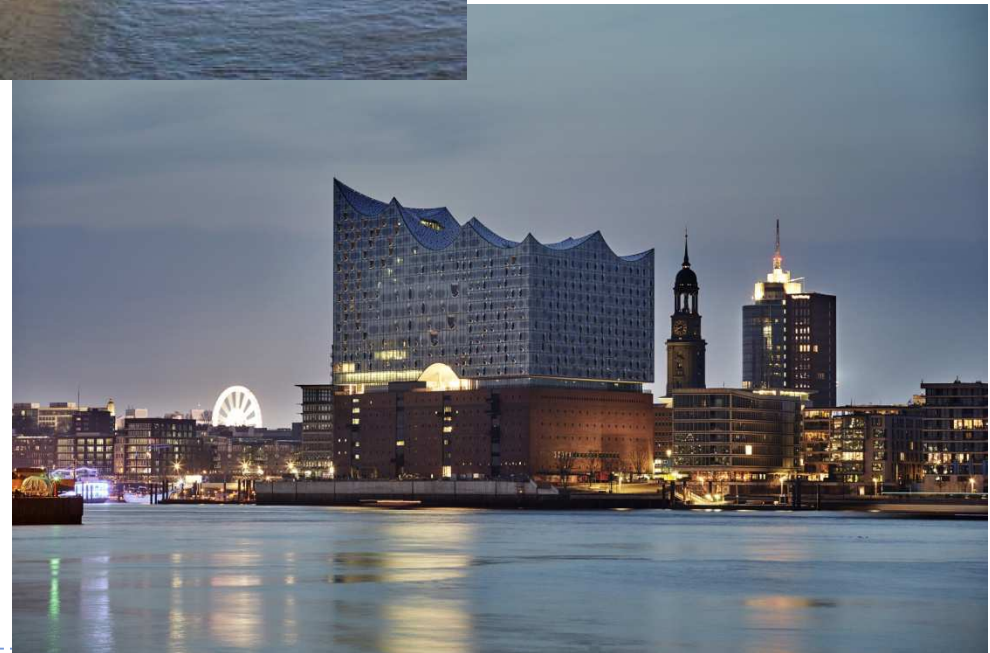

- ▶ (JM): Podobně jako jazyk má i umělecké dílo povahu znaku; tím se liší zejména od „výrazu“ (expresse)... umělecké dílo nelze identifikovat s duševním stavem jeho původce ani s žádným s duševních stavů, které vyvolává u subjektů, které je vnímají...
- ▶ (JM): Znakem se jeví umělecké dílo:
  - ▶ ve svém vnitřním složení
  - ▶ ve svém vztahu ke skutečnosti
  - ▶ ve vztahu ke společnosti
  - ▶ ve vztahu ke svému původci
  - ▶ ve vztahu ke svému vnímání

Do stmívání
nad mořem bílý záblesk —
výkřik divoké kachny

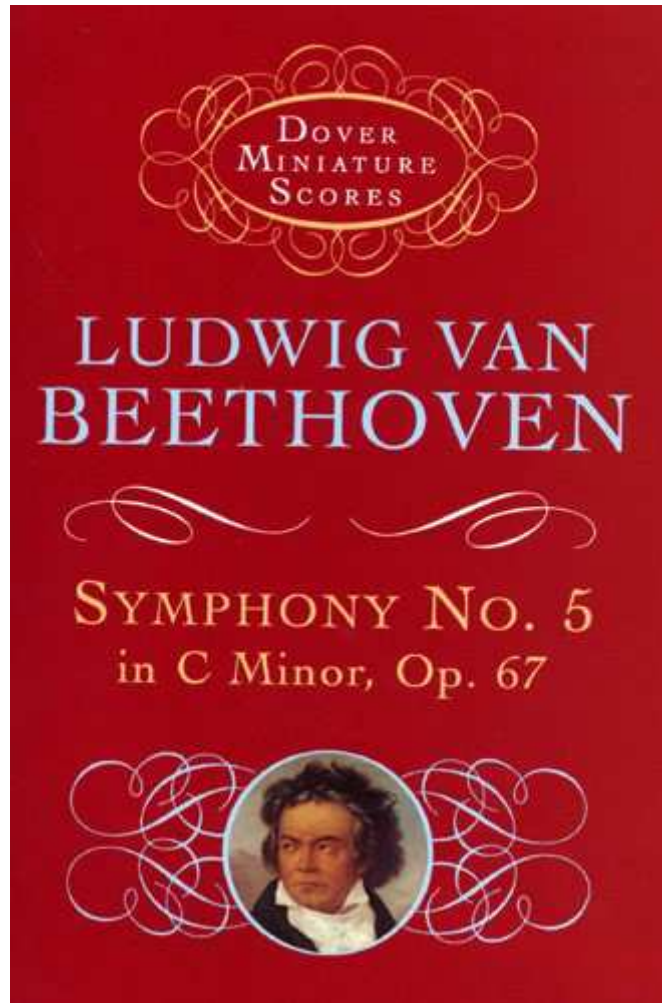
Problém identity

- ▶ (JM): Dílo existuje plně pouze v procesu interpretace
- ▶ Otázka identity díla
- ▶ TYPE / TOKEN

(TYPE)

Allegro con brio.

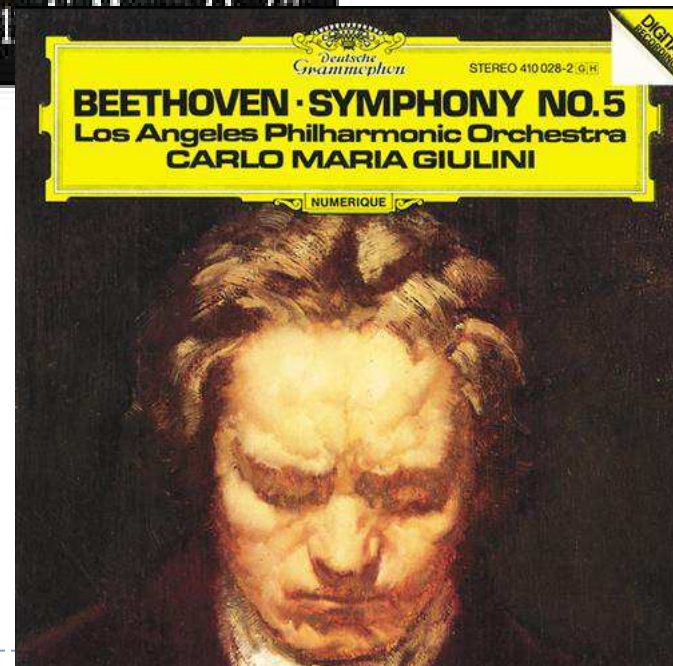
The musical score is arranged in a standard orchestral format. The instruments and their parts are as follows:

- Flauti:** Treble clef, 2/4 time, rests.
- Oboi:** Treble clef, 2/4 time, rests.
- Clarineti in B:** Treble clef, 2/4 time, starts with a *ff* dynamic.
- Fagotti:** Bass clef, 2/4 time, rests until measure 4, then plays a *p* dynamic.
- Corni in Es:** Treble clef, 2/4 time, rests.
- Corni in Es:** Treble clef, 2/4 time, rests.
- Timpani in C.G.:** Bass clef, 2/4 time, rests.
- Violino I:** Treble clef, 2/4 time, starts with a *ff* dynamic.
- Violino II:** Treble clef, 2/4 time, starts with a *ff* dynamic.
- Viola:** Alto clef, 2/4 time, starts with a *ff* dynamic.
- Violoncello:** Bass clef, 2/4 time, starts with a *ff* dynamic.
- Basso:** Bass clef, 2/4 time, starts with a *ff* dynamic.

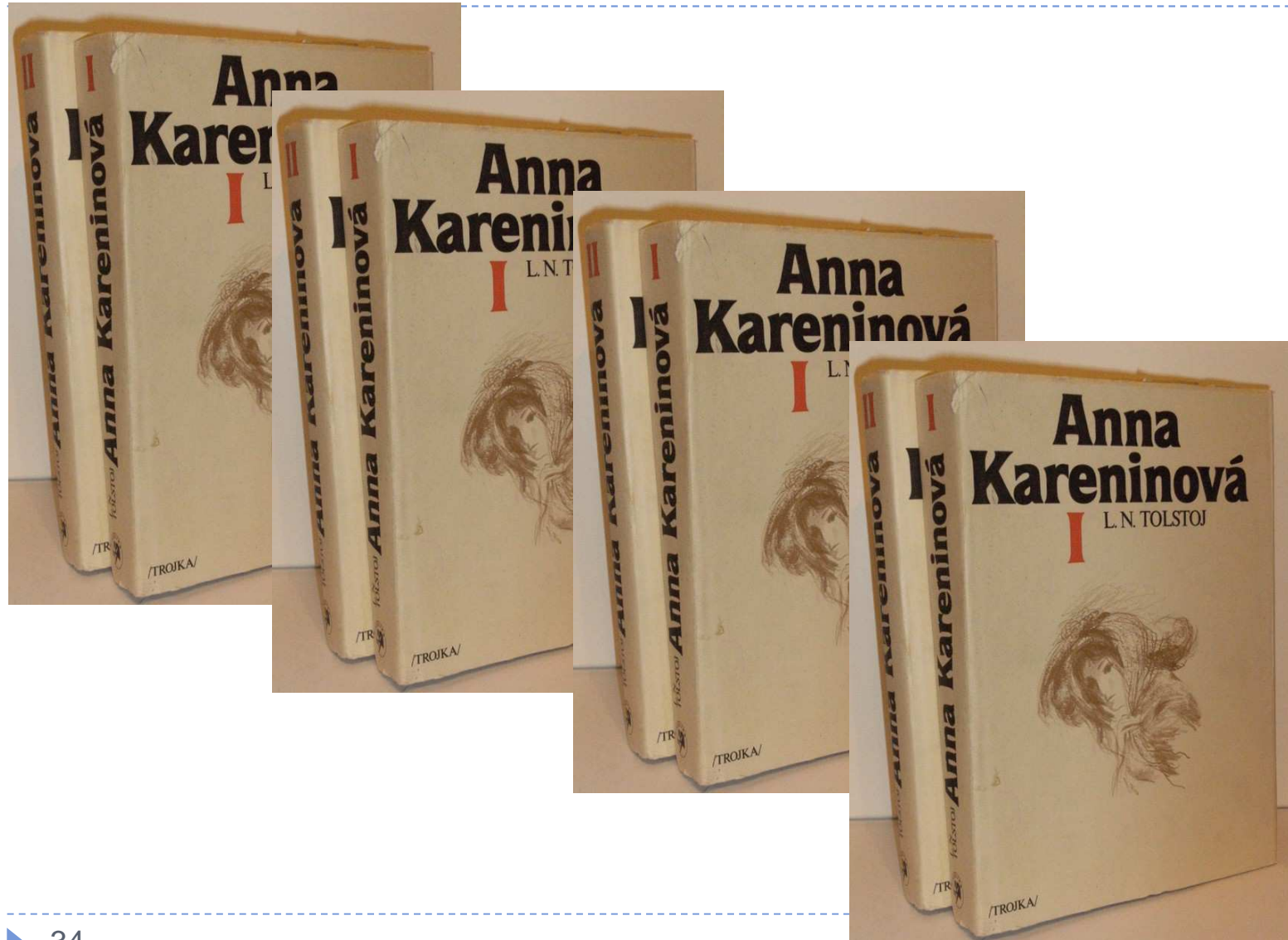
The score shows the first four measures of the piece, with dynamics ranging from *ff* (fortissimo) to *p* (piano).

TOKEN

TOKEN / ...TYPE (?)

Několik pojmů z oblastí sémiotiky umění

- ▶ Ikoničnost umění
- ▶ Transparentnost
- ▶ Realistická média
- ▶ Fikční světy
- ▶ Naratologie
- ▶ Ostenze

Hudba

- ▶ Co reprezentuje hudba?

- ▶ Emoce
- ▶ Obrazy
- ▶ Ideje
- ▶ Znějící struktura
- ▶ Hudba jako jazyk

- ▶ Znakovost hudby

- ▶ Mimo-hudební významy
- ▶ Hudební struktura
- ▶ Hudbou generované významy

Stephen Davis/Stefan Koelsch: Brain&Music

Umění je budování krásy „oklikou“
(ne-transparentně)